

KEYNESIAN DOCTRINE AVATARS

Ec. Patrick Ștefan Mehedințeanu

Abstract

In my paper I take into consideration the role of all of famous Economists thinkers about Keynesian Doctrine, for example neo-keynesian Paul Samuelson and post-keynesian Minsky and also I consider very important the role of Keynesian doctrine for Romanian Public Infrastructure Development after 90's and as E.U. member state after 2006 on January 1st 2007.

Keywords: Keynesian Doctrine, Avatars, public infrastructure, smart investments.

JEL Classification: B19, B26, B29

Introducere: ce reprezintă Keynes și marea criză economică?

Răspunsul la această întrebare în istoria doctrinelor economice aș vedea-o ca punct de plecare în explicarea ulterioară a apariției neokeynesianismului lui Paul Samuelson și a postkeynesianismului lui Minsky și Hicks.

Legătura dintre Doctrina lui Keynes și marea criza economică se poate face ținând cont de faptul că încă din anul 1936 Keynes n-a găsit alt răspuns la Marea Depresiune Economică din 1929-33 decât o politică monetară ușoară și reducerea salariilor bănești. Contribuția keynesiană sugera faptul că guvernele trebuie să practice deficitul financiar cheltuiind pe lucrări publice de infrastructură. Acest argument și nu cele pur teoretice ale ideilor și ecuațiilor comportamentului a fost, pe drept sau în mod eronat considerat, esența contrastului dintre economia keynesiană și cea clasică.

Trebuie să ne întrebăm acum dacă descrierea economiei aplicate de către Keynes a fost cea exactă. Faptul că predecesorii lui Keynes au acordat mai multă încredere politicii monetare nu mai constituie o problemă discutabilă. Dar nu este adevărat că au ignorat necesitatea cheltuirii pe lucrări publice. Dar nici nu este adevărat că au pledat pentru reducerea salariilor drept mijloc de combatere a șomajului.

Influența lui Keynes asupra unor astfel de atitudini în problemele politice a fost una de grad și nu de tip: consecința teoriei economice keynesiene a fost susținerea cheltuirii în domeniul lucrărilor publice și obligarea acelor care susțin atenuarea șomajului prin reducerea șomajului să-și caute dovezi în sprijinul acestei afirmații.[1]

Recitindu-i doctrina lui Keynes atât Clower cât și Leijonhufvud au marcat fără îndoială un nou pas pe calea progresului științei macroeconomice, observi că ideile lor nu sunt justificate de cuvintele lui Keynes din Teoria generală, astfel multe lucruri spuse de Keynes au asemănări cu interpretarea modelului IS-LM a lui Hicks-Hansen, sau, ceea ce Leijonhufvud a numit „Teoria venituri-cheltuieli”. Dacă Keynes a analizat într-adevăr problema dezechilibrului, de ce a insistat mereu asupra echilibrului șomajului?

De ce a invocat astfel de condiții de echilibru ca egalitatea dintre rata salariului și a produsului marginal al forței de muncă în definirea conceptului de *șomaj involuntar* și egalitatea dintre eficiența marginală a capitalului și rata dobânzii în menținerea cererii de investiții? Și de ce, la primirea unei copii a lucrării lui Hicks citez din Mark Blaug, Teoria economică în retrospectivă, Editura Didactică și Pedagogică, 1992 pag. 706, 707 „Domnul Keynes și clasicii, „fons et origo” al interpretării standard, Keynes a constatat că n-au nimic de spus în continuare criticilor?

Atât Clower cât și Leijonhufvud ne invită să interpretăm ideile lor urmându-l pe Keynes. Ei sugerează că Keynes trebuie să fi avut în minte ceva asemănător cu ipoteza deciziei duale dar fără îndoială construcția modelului IS-LM este o interpretare eronată a teoriei lui Keynes. Practic în cartea lui Leijonhufvud ni se spune unde se încheie teoria economică a lui Keynes

și de unde începe teoria economică a lui Leijonhufvud, cea mai mare parte a ideilor economice ale lui Leijonhufvud se bazează pe combinarea elementelor Tratatului asupra banilor în viziunea lui Keynes cu anumite pasaje scurte și ambigue ce ne apar ca în Teoria generală a lui Keynes.

În ceea ce privește Teoria generală a lui Keynes avem practic o carte dezordonată în care ne apar Principiile lui David Ricardo, Capitalul lui Karl Marx și Teoria pozitivă a lui Bohm-Bawerk cu modele de lucru ale economiei moderne.

Sinteza gândirii neoclase macroeconomice în viziunea neokeynesiană a lui Paul Samuelson

În lucrarea sa din anul 1948 *Economics: An Introductory Analysis Paul Samuelson* [2] în Diagrama transversală keynesiană reușește să ne înfățișeze o egalitate între modul de formare al agregatului investiții și cel al economisirii.

Știința economică prin intermediul lui Keynes prin a sa teorie economică din 1936 despre forța de muncă, dobânzi și bani integrează teoria valorii tradiționale în teoria economiei monetare astfel: „o economie monetară este capabilă în viitor să influențeze numeric forța de muncă dar nu și direcția de orientare pe piață a forței de muncă. Prin metoda comportamentului economic din prezent se pot schimba idei în viitor ce depind de interacțiunea dintre cerere și ofertă care să exprime în final teoria fundamentală a valorii.” Astfel se explică de către Paul Samuelson cum se poate ajunge la Teoria generală a forței de muncă a lui Keynes pornind de la teoria clasică, sau altfel spus după economistul francez Pigou „Keynes reprezintă pentru știința economică ceea ce Einstein reprezintă pentru fizică.”

Pentru Keynes contează practic de exemplu în ce proporții factorii de producție au fost combinați și realizați și cum valoarea produsului final va fi distribuită.

Critica lui Lucas și importanța Curbei Philips și a modelului IS- LM [3]

Critica lui Lucas ca evaluare macroeconomică de politică economică a putut include și panta Curbei Philips prin conturarea perturbărilor varianței la estimarea parametrilor pe partea de cerere și ofertă monetară. În zilele noastre, acest lucru se întâmplă prin efectele așteptărilor la consecințele generate de noua politică economică incluzând aici de exemplu un deziderat pentru economia României: un nou sistem al ratei de schimb valutar, o nouă politică monetară (cu rate ale dobânzii joase la creditele pentru investiții publice de infrastructură publică sau prin atragere de fonduri europene pentru dezvoltarea realmente a infrastructurii publice cu școli, spitale, grădinițe, drumuri și șosele, canalizare, cfr infrastructură modernă de tip TGV sau MAGLEV, aerotube express tren super viteză Coanda în tub vidat, nanogeneratoare triboelectrice pentru consum casnic și industrial, poduri, ceea ce noi economiștii numim capital global), o reformă fiscală (predictibilitate fiscală de la un guvern la altul la impozite și taxe) și noi reguli privind fondul de șomaj.

Într-un articol de seminar din 1976 Lucas ne arată practic cum toate modelele macroeconomice existente au în ele incluse funcții de comportament ce depind în mare măsură de regimul de politici economice. Totodată, este evident faptul că valoarea parametrilor estimați ne conduce spre evaluarea unor alte regimuri de politică economică. În cazul economiei americane putem afla cum Banca Federală Americană prin Rezerva Federală poate salva economia americană de recesiune severă prin diminuarea ratelor dobânzii

Modelul IS-LM (Investments Savings-Liquidity Money)

Economistul britanic John Hicks când a introdus prima dată în anul 1937 modelul IS-LM s-a bazat și pe lucrarea economistului britanic John Maynard Keynes din 1936 *The General Theory of Employment, Interest and Money*.

În acest sens, e de menționat faptul că Hicks a dat o interpretare heuristică a teoriilor macroeconomice keynesiene.

Nu putem uita însă cele 3 variabile exogene din modelul IS-LM considerate critice precum. Lichiditatea, Investiția și Consumul. Conform teoriei lui Hicks, lichiditatea este determinată sau depinde de mărimea și viteza ofertei monetare.

Totodată, nivelurile de consum și investiții sunt determinate de decizii marginale ale persoanelor fizice.

Graficul modelului IS-LM presupune examinarea unei legături dintre producția reală, PIB și ratele de dobândă nominală.

Practic întreaga economie pe Bursă(Wall Street la americani) listată poate să descrească economic simultan pe 2 piețe cu caracteristici asemănătoare de comportament al producției reale, al banilor de pe piață și pe partea cererii și ofertei de monedă așa încât să se urmărească în final un punct de echilibru numit în literatura de specialitate economică The Keynesian Cross.

Este ceea ce economistul german William Sombart [4] numea în 1932 la Paris în cartea sa despre Apogeul capitalismului la capitolul despre funcționarea dinamică a capitalismului prin modul de satisfacere a nevoilor : fie prin schimbarea frecventă a obiectelor ce serveau satisfacerii nevoilor, schimbare care se făcea destul de bine asupra mijloacelor de producție decât asupra bunurilor de consum, fie prin reducerea actelor concurente de satisfacere a nevoilor, fie prin caracterul din ce în ce mai colectiv privind modul de satisfacere al nevoilor.

Caracteristici ale graficului modelului Hicks IS-LM

În această privință curba IS-LM ne prezintă un nivel de investiții și consum corelat negativ cu ratele dobânzilor dar corelat însă pozitiv cu nivelul producției brute.

Prin contrast, curba LM(Liquidity Money) ne înfățișează faptul că o cantitate de monedă este cerută și este corelată pozitiv cu nivelul ratelor dobânzii și al creșterilor per total privind veniturile și cheltuielile.

PIB ul notat Y pe axa orizontală o ia ca tendință spre dreapta pe grafic. Rata nominală a dobânzi se plasează pe axa graficului în mod vertical , iar punctele de pe grafic pot da multe scenarii în timp prin adăugarea curbelor IS sau LM. În unele situații aceste curbe pot prezenta pe grafic atât convexitate limitată cât și concavitate limitată.

Limitările pe care ni le oferă modelul lui Hicks IS-LM [5]

În primul rând e de remarcat faptul că mulți economiști adepți ai doctrinei economice keynesiene au considerat modelul IS-LM ca fiind un model simplist și nerealist în unele abordări macroeconomice. Hicks a admis acest fapt mai târziu desenând un cadru optim al modelului IS-LM. Astfel optimizarea modelului inițial a lui Hicks a condus la un set de politici economice care să includă politici fiscal-bugetare bine formulate și bine specificate în model cu limite semnificative funcționale în materie de inflație, în materie de așteptări raționale pe piețele internaționale dar neuitându-se faptul că în model se ignoră de către Hicks formarea de capital și productivitatea muncii.

Câteva considerații despre gândirea macroeconomică a lui Franco Modigliani

Franco Modigliani ca economist adept al doctrinei economice keynesiene e laureat Nobel pentru Economie în anul 1985 și a adus contribuții științei economice prin teoria ciclurilor de viață care pe scurt ne arată cum persoanele fizice economisesc ani de ani pentru anii viitori cu mențiunea că nu trec averea dobândită în conturile copiilor lor. Altă contribuție științifică notabilă e cooperarea sa științifică cu Merton Miller care a generat în econometrie Teorema Modigliani-Miller care a pus bazele unei analize structurale a capitalului din corporații și finanțele acestora.

Gândirea macroeconomică a lui James Tobin pentru modelarea investițiilor

James Tobin este un economist care a câștigat Premiul Nobel pentru Economie în 1981 pentru analiza piețelor financiare și în particular pentru dezvoltarea teoriei selecției portofoliului, care cuprinde în esență felul în care investitorii își reduc riscul în materie de investiții cu grad de risc ridicat și în preocupările sale științifice a avut în vedere și investițiile

cu grad de risc scăzut. Adept al doctrinei economice keynesiene Tobin a reușit în demersul său științific să includă atât rolul politicii fiscale cât și monetare pentru macroeconomie.

• ***Teoria creșterii economice în viziunea lui Robert Solow(1956)*** după cum afirma și Piketty în cartea sa *Le capital dans le XXIème siècle* Ed.Seuil 2013 ne arată cum citez „, se pot obține condițiile unei căi de creștere echilibrată adică traiectoria creșterii prin măreția sa cuprinzând producție, venituri, profituri, salarii, capitaluri, cursuri bursiere, imobiliare, progres în același ritm și totodată fiecare grup social beneficiază de o creștere în aceleași proporții fără divergență majoră adică mai exact contrar spiralei inegalitare ricardiene și marxiste din analizele apocaliptice ale secolului XIX”(a se vedea de asemenea ***Robert Solow A contribution to the theory of economic growth, Quarterly Journal of Economics 1956***)

Monetarismul lui Milton Friedman Milton Friedman verifică tezele monetariste considera citez „că J.M.Keynes nu a observat de ce viteza de circulație a monedei rămânea stabilă în timp”. Friedman a propus o stabilitate a vitezei de circulație a monedei și a considerat că multiplicatorul monetar gândit de el e mai bun decât cel gândit de Keynes, deoarece se referea în 1957 la faptul că „nu este adevărat că atunci când avem un plan de cheltuieli al agenților ne bazăm pe ceea ce ei consideră venit pe termen lung sau permanent, ceea ce a condus la neutilizarea variațiilor neașteptate asupra venitului sub formă de variații automate ale consumului.”

Ideii economice de la Hansen [6] despre gândirea keynesiană

Actualitatea mesajului keynesian ne apare în momentul în care economiștii timpurilor noastre reclamă mai multe curente de cercetare având ca declin al doctrinei imaginea profitului în analiza unor cauze evidente.

Opțiunile subiective sunt într-adevăr sursa conflictelor în același timp cu criteriile de apartenență în care cercetarea se vrea obiectivă la originea depășirilor și sintezelor ca urmare a cunoașterii.

Ca perspectivă în cursul celei de a doua jumătăți din secolul al XX-lea economiștii invocă atât fiziocrații care au conceput circuitul venitului și analiza fluxului la Malthus, Ricardo și Stuart Mill care au însemnat baza pentru dinamica unei perioade lungi de timp.

Unii mizează pe inspirația lui Walras și Pareto a căror interpretare remarcabilă a echilibrelor a alimentat reflexii precum cele care apar în studiile lui Marx asupra evoluției sistemelor și structurilor. De asemenea, e nevoie să amintim de renumele marilor marginaliști a căror influență este întotdeauna determinată și semnalată prin metodele folosite de Dupuit și Cournot în linii mari ca niște curente de gândire macroeconomică.

Aceste contribuții științifice pot constitui un fel de bun comun util contemporanilor noștri prin reflexiile utile ce pot apărea. La Alfred Marshall are loc reunificarea analizei economice a marginaliștilor precum Wicksel din Școala de gândire keynesiană suedeză la fel de importantă ca gândirea macroeconomică nekeynesiană a lui Paul Samuelson.

Keynes are în sinteză idei macroeconomice wickseliene ce reînnoiesc teme ale echilibrului monetar, unde atât propunerile mercantiliste asupra cheltuielilor(propuneri ce erau vecine teoriei malthusiene) cât și noțiunile fiziocraților în privința circuitului și fluxului monetar constituie o părțică dintr-un cadru macroeconomic care se înscrie în variațiile de volum ale cererii și ale producției.

Economistul francez Pigou avea o teorie reconciliantă cu neoclasicii, așa încât Lundberg scrie o carte în care partea pozitivă o reprezintă un eseu pentru a aplica metoda lui Wicksel și a succesorilor săi pentru care sistemul de valori unde era cuprinsă opțiunea lui Keynes mai exact e vorba de teoria expansiunii economice pentru care Hicks în teoria sa asupra valorii și capitalului se inspiră ca postkeynesian din opera macroeconomică a lui Walras.

Putem adăuga și Paradoxul Harod[7] care încearcă să depășească un anumit pesimism keynesian insistând pe variabile globale care cereau creștere economică și adăugau gândire neoclasică viziunii keynesiene a Teoriei Generale a mâinii de lucru.

În fine, Keynes demonstrează că esențialul economiei politice nu stătea în teoria repartiției ci în interpretarea producției.

Postkeynesianismul ca gândire macroeconomică în viziunea lui Minsky [8] și Hicks [9] (de exemplu la Minsky nu există o anumită obiecție în ceea ce privește agregarea cererii și ofertei sau a politicii de venituri bazată pe impozite și a interesului pentru analiza producției, a pieței mărfurilor sau a teoriei prețurilor, există doar o perspectivă asupra definirii instituțiilor financiare în capitalism prin formarea unei căi normale în economie pe care Minsky le numește probleme ale teoriei macroeconomice în descrierea proprietăților proceselor de ciclu economic intractabil). La Hicks ne apare în spiritul lui Kaldor un model neliniar al investițiilor rezultând în final neliniaritatea funcției de investiții Haos Keynesian Kaldor-Hicks. Practic, haosul keynesian s-a văzut la Day și Shafer(1985) ca înlocuire a funcției de comportament a investițiilor cu o funcție neliniară dependentă de venit.

Bibliografie selectivă

- [1] John Maynard Keynes papers 1936, Oxford University Press;
- [2] Paul Samuelson, Economics: An Introductory Analysis, Princeton University Press, 1948;
- [3] Critica lui Lucas și importanța Curbei Philips și a modelului IS- LM, cursuri universitare ASE, București;
- [4] William Sombart, Apogeul capitalismului, Paris, 1932;
- [5] Modelul Hicks IS-LM de pe google academic;
- [6] Hansen, Idei economice despre gândirea keynesiană pe google academic;
- [7] Paradoxul Harod de pe google academic;
- [8] Minsky, Gândirea macroeconomică postkeynesiană de pe google academic;
- [9] Hicks, Gândirea macroeconomică postkeynesiană de pe google academic;